

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo in uprava:

Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadržni dom — Celje, Delavska
zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Del. dom.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Izhaja svako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega
značaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 72.

Sreda, 7. septembra 1932.

Leto VII.

Kongres Zveze delav- skih žen in deklet.

Zveza delavskih žen in deklet je imela v nedeljo, dne 4. septembra 1932, svoj četrti redni kongres, ki se vrši vsako drugo leto. Ob navzočnosti nad trideset delegatkinj se je vršil kongres pod predsedstvom s. št. Brezarjeve, ki je podala tudi poročilo o dosedanjem delovanju zveze. Kongres je pozdravil predvsem s. Stanko v imenu Strokovne komisije in v imenu Delavske kulturne zveze »Svobode« s. dr. C. Jelenec. Oba sta poudarila smernice delavskega gibanja ter pozivala k solidarnemu sodelovanju vseh panog delavskih organizacij. S. Stanko je organizaciji predložil potrebo pritegnitve žene v delavsko gibanje, zbiranja mladine in iskanja stikov z ženskimi organiziranih delavcev. S. Jelenec pa je poudaril, da imata »Svoboda« in »Zveza« isti cilj, zato sta enotnost in solidarnost potrebni. Tembolj je to danes potrebno, ker hočejo razmere zabrisati smisel za delavsko gibanje.

Poročilo predsednice navaja prirejevanje predavanj, o počitniških kolonijah in raznih vlogah na Strokovno komisijo, okrožni urad za varovanje delavcev zaradi namestitve zdravnic in specialistinj. Zveza se je izjavljala tudi k raznim splošnim akcijam, ne da bi se oddaljila od stališča delavskih žen in deklet. Zveza se je bavila tudi z vprašanjem gospodinjstvih pomočnic (služkinj) ter so se deloma že pokazali uspehi, kakor je težko ravno s tem delavkami, ki so v popolni odvisnosti dela in delodajalcev. Zveza pa je moralno podprla društvo za zobni šolski ambulatorij in društvo »Šola in dom«. Čez dve leti bo desetletnica obstoja naše Zveze. Ta jubilej hočemo poveljati z razvojem svoje organizacije in eventuelno izpremembo sedanjih pravil.

Tajnica s. Selanova je podala poročilo o pismenem poslovanju ter o stanju organizacije. Članice imajo podružnica Jesenice 317, Črna 104, Ptuj 58, Ljubljana 108. V celoti pa je članic 617, v zadnjih dveh letih se je dvignilo število za 290. Omeniti je treba, da se je v najtežjem času pojavilo sicer nazadovanje, toda sedaj se organizacija lepo razvija. Poleg štirih večjih podružnic ima zveza še tri pomembnejše vplačevalnice (Lesce, Zalog in Tržič). Zveza se je bavila tudi z mislijo, da bi se delovanje zveze raztegnilo na vso državo.

Izjerno blagajniško poročilo je podala s. Stankova. Poročilo izkazuje kljub neznatnim sredstvom najboljši uspeh.

Poročila so bila po kratki debati sprejeta in blagajnici in odboru podeljen soglasen absolutorij po predlogu nadzorstva.

O bodočem delu je poročala s. predsednica. Delo mora iti v isti smeri. Po njenem referatu sta bila še dva krajša referata »Žena v delavskem gibanju« in »Žena v človeški družbi«. Oba sta bila iskreno zamišljena v smislu smernic ženskega proletarskega gibanja.

Volitev novega odbora se je izvršila povsem mirno in dostojno. Jeseniški podružnici se je prepustilo, da eventuelno naknadno imenuje dve članici v širši odbor.

Na kongresu se je predlagalo, da naj se vsaj na prihodnjem kongresu sklene, da se vrši občni zbor vsako leto, dalje, da naj bo seja širšega

Strokovne organizacije in sestava nemške vlade.

Razredne strokovne organizacije odločno proti Papenu.

(IGB.) Združitev vseh strokovnih organizacij v Nemčiji, ki priznavajo demokratični sistem državne uprave, v enotno fronto, je gotovim političnim spekulantom in intrigantom napravila precej skrbi. Izrabili so negotovost razmer političnih sil v svrhu osvojitve oblasti ter skušali to izven vseh političnih stremeljenj stvoriti enotno fronto pri sestavi vlade, vpoštevajoč povsem tuje elemente, osmešiti z najbolj fantastičnimi vestmi.

»Gewerkschafts-Zeitung«, tedenko glasilo nemške Zveze strokovnih organizacij, izjavlja v svoji številki z dne 27. avgusta t. l. o teh »vesteh in legendah« naslednje: »Izjavljamo z vso odločnostjo, da Zveza nemških strokovnih organizacij ni v prav no-

beni zvezi s kakimi kombinacijami glede upostavitve državne oblasti in tudi ni razpravljala o sestavi nove ali o izpremembi sedanje vlade z nikomer. Če hočemo označiti način udeležbe Zveze strokovnih organizacij na političnem vodstvu države, tedaj moramo konstatirati, da ima Zveza nemških strokovnih organizacij samo eno stremljenje, to je, da varuje svojo popolno neodvisnost pred vsako vlado, in naj bo kakršne koli vrste.«

Ta izjava pove jasno, da so bile vesti tudi v jugoslovanskem tisku, da strokovne organizacije sodelujejo pri posvetovanjih o sestavi nemške vlade, neresnične.

Enakopravnost glede oboroževanja.

Nemške zahteve.

Nemčija je izročila Franciji spomenico, v kateri zahteva enakopravnost glede oboroževanja z drugimi državami. Spomenica ni zbudila presenečenja, pač pa ogorčenje povečala. Nemčija je že ponovno naglašala to svojo zahtevo. Nje razorožitve se je pa dejansko izvedla osem let po sklepu miru, to je, leta 1927. Če bi bili prepričani, da stavi Nemčija zahtevo v smislu določb mirovne pogodbe, bi bila zahteva utemeljena, ker mirovna pogodba nalaga splošno razorožitev vsem državam.

Kapitalistična Nemčija pa ve, da velesile te namere nimajo in da se bo razorožitev izvedla šele v doglednem času po mučnih pogajanjih, zato zahteva enakopravnost, ki se doseže le s tem, da se tudi Nemčija oboroži.

Spomenica Nemčije je v Parizu napravila najslabši utisk. Pa tudi po sosednjih deželah Nemčije se pojavljajo glasovi, ki nočejo nič vedeti o koncesijah Nemčiji, ker je Nemčija — nevarna, oziroma velesile in so-

sednje države hočejo ohraniti absolutno vojaško premoč nad Nemčijo.

Francija je poslala prepis nemške spomenice mali antanti in državam podpisnicam mirovne pogodbe. Kako se bo ta spomenica obravnavala še ni gotovo. Najverjetneje je, da predvsem diplomatičnim potom. Nekateri francoski krogi menijo, da spada ta izprememba mirovne pogodbe pred Društvo narodov, ki ga je ustanovilo 26 držav, ki so podpisale mirovno pogodbo. Mogoče bi pa tudi bilo, da se zahteva Nemčije prepušči razorožitveni konferenci, dasi zahteva po oboroževanju nasprotuje namenu konference za splošno razorožitev.

Vprašanje nemške zahteve se ne bo naglo reševalo, pač pa bodo prav zaradi te nove nemške ofenzive zadržani druga vprašanja, kakor pomoč Nemčiji in srednji Evropi ter sploh reševanje srednje in vzhodnoevropskega problema po intencijah Francije.

Nemčija in Japonska grožita z izstopom iz Društva narodov.

Živimo v dobi zmešnjav. Gospodarska in politična anarhija se dotika celo Društva narodov, dasi bi prav v Društvu narodov morale vse kapitalistične države iskati zaščito. To pa ni tako. Japonska se ne mara odreči svojemu imperializmu, in ker Društvo narodov posreduje in protestira proti nje imperialistični vojni na Kitajskem, je predsednik japonske vlade izjavil, da bo Japonska izvajala konsekvence, če se ne bi upoštevalo nje interesov. — Še odločneje je pa nastopil te dni nemški vojni minister general Schleicher, češ, da se mora v najkrajšem času odločiti glede enakopravnosti Nemčije na oboroževanje. To vprašanje bo pokazalo, če imajo protinem-

ški mirovni pogodniki dobro voljo ali ne. Ženevska konferenca ni govorila o enakopravnosti, nego samo o organizaciji brambe in o napadalnem orožju. Nemčija noče konkurirati v oboroževanju, zahteva pa pravico. Če se zahtevi ne ugodí, bo Nemčija pretrgala vezi in delala po svojih potrebah. Vojna industrija drugod cvete, v Nemčiji pa ne more. — Gospod general ni za razorožitev.

Karla Habsburškega, ki so ga v Barceloni aretirali, so zopet izpustili, potem ko je njegov prijatelj plačal zanj 10.000 pezet. Odpotoval je nato v Pariz.

dalje zastopstva v samoupravnih in socialnopolitičnih ustanovah.

Četrti kongres Zveze žen in deklet, to moramo priznati, je pokazal precej resnosti ter le želimo, da se razvija to gibanje in predvsem goji delavsko emancipacijsko stremljenje, ker delavcu, ženi ne bo nihče pomagal, če si ne bo pomagal sam in sam se osvobodil z močjo svojega duha in organizacije.

Poklici in politiki. Akademski izobrazba ni absolutni predpogoj, da je kdo sposoben za vodilne posle v človeški družbi ali sicer v javnih poslih. To stališče je v praktičnem življenju že zdavnaj omajano in znači le predsodek, če se kdo sklicuje na — izpričevala. Šolska izobrazba olajša pot do uveljavljanja praktične sposobnosti, toda tudi nadarjenost in samoizobrazba vodita človeka do važnejše vloge v človeški družbi. Navedimo nekaj takih mož, ki pripadajo nemški socialnodemokratski stranki. Tako: Scheidemann, bivši minister, višji župan v Kasslu, je tiskar; bivši pruski ministrski predsednik Braun je kamenotiskar; bivši pruski finančni minister Büdemann je bil tehnični nameščenec; pruski notranji minister Severing je bil ključavničar; višji predsednik Schleswig-Holsteina Kürbis je bil železostrougar, višji predsednik hannoverski in bivši minister Noske je bil lesni delavec, vladni predsednik Arnsberg König je bil pilar; vladni-predsednik v Frankfurtu v p. Barteles je bil litograf, policijski predsednik v Königsbergu in pozneje v Dortmundu Lübbring je bil zidar; policijski predsednik v Breslavi Voigt je bil stavbni delavec; višji predsednik saksonski v p. Hörsing je bil kovač; višji župan v Hannoveru Leinert je bil sobni slikar; prejšnja policijska poveljnika v Berlinu Heimannsberg in Grzesinski sta bila kovinska tiskarja. To so nemški politiki v delavskem gibanju. — Nekaj drugega sta Mussolini (učitelj) in Hitler (stavbni risar), ki sta se dvignila s tem, da sta ustvarila svoj pokret z nasiljem, ne pa po strankah s smotrnim programom.

Povečanje upravnega sveta mednarodnega urada dela. Mednarodni urad dela je že leta 1922 sklenil izpremembo člena 393 mirovne pogodbe, da naj se poveča upravni svet mednarodnega urada dela. Po tej izpremembi naj bi se število vladnih zastopnikov zvišalo od 12 na 16 članov, število delodajalcev in delojemalcev pa po dva člana, to je, vsake skupine od 6 na 8 zastopnikov. Izprememba ima namen dati po 6 vladnih (od 16) in po 2 (od 8) delodajalskih oziroma delojemalskih zastopnikov izvenevropskim deželah. To izpremembo bi pa morale ratificirati vsaj tri četrtine dežel, ki so zastopane v svetu Društva narodov. Že deset let se mednarodni urad dela trudi, da bi izposloval ratifikacijo izpremembe mirovne pogodbe. Obe delni preosnovi sveta Društva narodov 1932 izpremembe še tri države niso ratificirale, tako Italija, Guatemala in Panama, in je bila s tem dosežena tričetrtinska večina držav. Končno sta tudi Italija in Guatemala ratificirali izpremembo letos dne 19. in 16. junija, dočim Panama tega še ni storila in se svet urada dela še ne more izpolniti, kar se pa utegne zgoditi v najkrajšem času.

Otroci — topovska hrana?! Naši predniki, ki so se 1848. leta borili, krvaveli in umirali na barikadah za odpravo absolutne monarhije in za demokracijo, niso slutili, da bodo neki ljudje že po 84 letih na neverjetno sirov in brutalen način delovali po parlamentih za zopetno upostavitev diktatorske sile. Višek je dosegel neki član Narodne socialistične nemške delavske stranke (Hitlerjeve), neki podpolkovnik izv. sl. in član pruskega deželnege zbora, 23. junija t. l. je zaklical ta »poslanec« v pruskem parlamentu nekim socialno demokratičnim poslan-

Tudi Ti

se moraš zavedati, da čas hiti. Ali si v tem mesecu že pridobil »Delavski Politiki« novega naročnika? Opozori na to dolžnost tudi svojega prijatelja! -- --

kam na medklic: »Ali svoje sinove smo pa morale v vojni predati in izgubiti!« tole: »Neumne koze ve, za to vam jih pa tudi delajo!« —st—

Štrajk ameriških farmerjev. 500 tisoč veleposestnikov v srednjem zahodu Zedinjenih držav je sklenilo, da en mesec ničesar ne kupi in ne proda, dokler se cene pšenice in drugim poljskim pridelkom ne zvišajo v toliko, da se jim bo delo izplačalo. Po mestih postavljajo barikade, da preprečijo promet s pridelki. V Kingsleyu so zagrozili trgovcem, da jih linčajo, če ne zapro trgovin. — Bogati farmerji imajo dovolj živil. Nezaposleni pa ne. Kaj, če bi tudi ti štrajkali na svoj način?

„Klinika za steriliziranje“ v Gradcu.

Že dalje časa je vzbujalo pozornost sosedov, da prihaja v neko stanovanje v hiši Griesplatz 23 v Gradu, dan za dnem izredno število mlajših moških oseb, ki so potem pri odhodu razširjale okrog sebe močan vonj po karbolu. Preiskava je dognala, da sta dva študenta medicine s pomočjo neke ženske uredila v dotičnem stanovanju kliniko za steriliziranje moških. (Prekinjenje ali popolno odpravo plodnosti operativnim putem.) Potom svojih zaupnikov, ki so vabili moške po vsej Štajerski in Koroški z razširjevanjem na tisoče letakov, s katerimi se je hvalila operativna metoda omenjenih »specijalistov« kot popolnoma nevarna in samo začasna, ker se z neznatnim ponovljenim posegom plodnost lahko zopet vrne, so zvalili več stotin moških, ki so se v teh težkih časih gospodarske krize želeli obvarovati neprijetnih posledic spolnega občevanja. Tak postopek se pa po zakonu kaznuje kot težka telesna poškodba in tudi operacije same so bile pravzaprav mazaštvo, izvajano po nekvalificiranih osebah in so v več slučajih imele za posledico razne komplikacije, gnojenje itd., tako, da so se prizadeti morali zatekati v bolnice. V nekaj slučajih je operacija obstojala v čisto navadnem kastriranju »pacienta« (kakor znajo to naši podeželski »rezači« s petelinčki, junčki in prašički), kar je imelo za posledico trajno izgubo plodnosti in značilne fiziološke izpremembe na konstituciji prizadetega. Radi tega se je Avstrija obogatila za par sto skopcev in smo radovedni, če jih bo pri prihodnjem ljudskem štetju beležila kot izvenspolnike. Honorar za tako operacijo je znašal najmanj 80 šilingov in povprečno so »operirali« na dan do 20 oseb. »Specijaliste« in njihove agente so aretirali. V zvezi s to afero so odkrili na Dunaju enako »kliniko«, ki je bila z graško v poslovnih zvezah. Tudi ta je menda znak časa in gospodarske krize.

Hindenburg ne soglašaja popolnoma z načrti kanclerja Papena. Njemu bi bilo ljubše, da se ustvari v parlamentu delazmožna večina in se ohrani nek način parlamentarizma. Zato dekreta o razpustu parlamenta, ki bi ga želel Papen, še ni podpisal.

Doma in po svetu.

Dva zbora obrtnikov v Ljubljani. V nedeljo sta se vršila v Ljubljani dva zbora obrtnikov. Eden v veliki dvorani hotela »Union«, drugi v dvorani Okrožnega urada za zavarovanje delavcev. Obrtniški zbor v Okrožnem uradu, ki ga je sklicala Zveza obrtnih zadrug, je predsedoval g. Josip Rebek. Ta zbor se je izrekel za enotne obrtniške in industrijske zbornice, dočim se je zbor v »Unionu«, ki mu je predsedoval g. Pičman, najodločneje izrekel za ločene zbornice. Zlasti zbor v dvorani Okrožnega urada je sprejel daljšo resolucijo s petnajstimi točkami, v kateri zahteva najrazličnejše davčne, obrtne olajšave in upoštevanje obrtništva pri javnih dobavah. Poročilo pravi o tem zboru, da je bilo zastopanih na njem 137 obrtnih zadrug in 8 obrtnih društev iz dravske banovine. Zbor v unionski dvorani pa je bil sijajno obiskan in se je na njem trdilo, da je večina obrtnikov za ločene zbornice. Skoro nerazumljivi sta dve manifestaciji obrtnikov in je neverjetno, da bi oblast pristala na ločene zbornice.

Komično. V nedeljo sta bila sklicana v Ljubljani dva obrtniška zbora. Eden v veliki dvorani hotela »Union«, drugi v dvorani Okrožnega urada za zavarovanje delavcev. Ves dopoldne so stali po mestu in na Miklošičevi cesti nosači plakotov, rumenih za »Union«, belih za Okrožni urad. In ljudje so se čudili, kakšen pomen ima te vrste konkurenca.

Avtomobilske nezgode se množe. Nekaj je temu krivo mnogo večje število avtomobilov, nedvomno pa je temu kriva nepazljivost ali vsaj premajhna opreznost. Tako je v nedeljo ponesrečil v ljubljanski okolici novomeški mesar Dolenc. Vozil je v Ljubljano ter se zaletel v osebni avtomobil. Dolenc avtomobil je znatno razbit, nastala je eksplozija in avtomobil se je vnel. V stisnjenih delih avtomobila je bil Dolenc uklenjen ter je dobesedno zgorel, ker ga niso mogli rešiti iz klešč. Ostali njegovi spremljevalci so se rešili. — Skoraj enaka nezgoda bi se bila pripetila kmalu v soboto na cesti med Vrhniko in Logatcem. Na ostrem ovinku sta se srečala osebni avto z zasebnim. Listi poročajo, da je osebni avto vozil preveč levo na ovinku ter s tem povzročil skoraj nesrečo. Avtomobila sta trčila in si poškodovala blatnike. Dejanski stan bo ugotovila preiskava. Poročilo pa zagovarja privatnika, češ, da je pravilno vozil ter preprečil veliko nesrečo le s tem, ker je svoj avtomobil naglo ustavil. Imena privatnika poročilo ne navaja.

Ker mu ni mogel plačati najemnine za stanovanje, je hišni posestnik Radovan Todorovič v Podgorici

ustrelil s samokresom svojega najemnika Savo Preleviča.

Konferenca v Stresi je pričela zborovati v ponedeljek. Na njej bodo reševali srednjo in vzhodno Evropo, ali Podunavje. Glavno je, kar se naj ugodno reši, pravi dr. Beneš, finančno vprašanje podunavskih držav, dalje preferencijski sistem za žito, osnivanje organizacije za prodajanje žita, odprava deviznih težav in sklenitev raznovrstnih trgovinskih pogodb. Uspeh te konference, pravi Beneš, se pa utegne pokazati šele po enem letu.

Gospodarska kriza se ublažuje. Berlinski zavod za proučevanje konjunktura je izdal svoje poročilo za avgust, v katerem prvič po dolgem času ugotavlja, da se je svetovna gospodarska kriza ustavila in da se kaže tendenca k zboljšanju. Cene sirovinam polagoma naraščajo, banke, ki so krizo preživele, so se že v veliki meri rešile dolgov in razpolagajo zopet s tekočimi kapitali. Investicijska podjetnost se je oživila in kapitalije, ki so izginile z denarnega trga, so se začele zopet vračati v promet. Seveda tega zboljšanja v srednjeevropskih državah, ki imajo od krize največ trpeti, še ni čutiti. Šele ko se bodo zapadneevropske države in Amerika popolnoma opomogle, bodo tudi tu nastopili boljši časi. Za danes pa moramo biti zadovoljni s konstatacijo, da je kriza dosegla svojo najglobljo točko in ne bo več naraščala.

Kongres vojnih žrtev se vrši te dni na Dunaju pod protektoratom avstrijske vlade. Sprejel je več resolucij: naj bi vlade spoštovale člen 8. pakta Društva narodov, naj bi na svojih razorožitvenih konferencah resno delale na razorožitvi ne samo redne vojske, temveč tudi vseh civilnih militantnih organizacij, naj bi se gospodarska kriza ne zvrčala na ramena vojnih žrtev z zmanjševanjem invalidskih rent itd. Kongres je bil odprt z javno službo božjo.

Hrbitenična ohromelost pri otrocih se je zopet pojavila v več krajih Nemčije. V okraju Köslin so morali zapreti več šol. To zelo nevarno nalezljivo bolezen bodo skušali omejiti na ta način, da bodo otrokom, ki so to bolezen že pred leti preboleli (ki pa so radi nje ostali hromi), vzeli serum, ki ga bodo vcepili zdravim kot profilakso sredstvo.

Zlet »Stahlhelme« (jeklenih čelad), nemške monarhistične militantne organizacije, se je vršil 3. in 4. septembra v Berlinu. Udeležilo se ga je 150.000 uniformiranih članov. Zletu so prisostvovali poleg »kronprinca« in državnega kanclerja številni nemški aristokrati, bivši in aktivni generali in vsa smetana reakcionarne družbe. Tudi Hindenburg jim je kot njihov član poslal pismen po-

Napredovanje socialistične stranke v Ameriki.

V Ameriki se zdaj pred predsedniškimi volitvami izredno jača socialistična stranka USA. Zadnji teden je bilo glavnemu tajništvu prijavielih 9 novih socialističnih klubov oz. strankinih organizacij iz sedmih držav USA. Stranka je narastla letos že za 258 novih strankinih organizacij in klubov, kar je 258 novih trdnjav.

zdrav. Na ta način drvi Nemčija z vsemi jadrmi v najhujšo predvojno reakcijo in v novo vojno.

Maksim Gorkij ni mogel dospeti na veliki protivojni shod v Parizu, ki ga je sklicala mednarodna protivojna liga, ker je med potom skozi Nemčijo nevarno obolev in so ga morali prepeljati na neko kliniko v Berlinu. Mnogo delegatov, ki so se udeležili protivojnega kongresa v Amsterdamu, se je udeležilo tudi shoda v Parizu, žal, da so udeleženci zaman čakali na Gorkega. Pred zgradbo, kjer se je shod vršil, se je zbrala ogromna masa ljudstva, ki je glasno protestirala proti oboroževanju in manifestirala za svetovni mir.

Maskiran govornik. Na protivojnem kongresu v Amsterdamu se je nenadoma pojavil maskiran moški in prosil za besedo. Nato je v strastnih in patetičnih besedah, obrnjen proti italijanskim delegatom, ožigosal lažimiroljubnost Mussolinija in pozival na nepopustljiv boj proti fašizmu. Po končanem govoru mu je vsa dvorana navdušeno ploskala, on pa je ravno tako maskiran izginil.

Na predvečer mednarodnega kongresa komunistične mladine v Varšavi, ki je bil sklican za 3. in 4. septembra, je policija priredila protikomunistično racijo ter zaplenila mnogo propagandnega materiala in odkrila tajno tiskarno. Med aretiranci je več odposlancev komunistične internacionale.

Belgija preživlja hudo finančno krizo, enako kakor Francija. Vlada bo predložila parlamentu načrt za sanacijo financ, po katerem naj bi se v svrhu uravnovešanja proračuna za 1932-33 najelo posojilo poldruga milijarde frankov, nadalje pooblastilo finančnemu ministru, da sme mobilizirati dobroprose davščin v znesku 500 milijonov in da sme za zadolžnice, ki potečejo 1. oktobra t. l., izdati nove državne papirje v znesku 770 milijonov frankov. Dvomljivo je, če bo parlament pristal na te predloge. V negativnem slučaju bi vlada parlament razpustila in razpisala nove volitve.

V Španiji so zopet prišli na sled razpredeni komunistični akciji, ki je za 4. septembra pripravljala revo-

Angelo Cerkenik:

ROSA.

(Povest.)

— Baš tukaj je bilo... Bilo je lepo. Poglejte tistole jablano tam spodaj! Bila je vsa v cvetju, snežno-belem cvetju, kakor da jo je svilen snežen pajčolan pregrnil. Mesec je kopal svoje nežne žarke v razkošni kroni... In rosa, tiha, čista, lepa, kakor more biti lepa le misel boga samega, ko v nežnih majskih nočeh poljublja svoje deviško, še neoskrnjeno, k prvemu ljubezenskemu čuvstvu prebujajoče se stvarstvo, je hladila ozračje, ki se mi je dozdevalo vroče in neznosno — ker je med menoj in njo ležala zlomljena, mrtva ljubezen. Tedaj sem bil sklenil, da bo v meni živela samo še žival. Včasih pa, sestra Rosa, se vrne vame človek in prežene žival. Ko sem se odločil tukaj preživeti poslednje urice svojega življenja, se je vrnil vame človek.

— Gospod doktor, bili ste nepravilni nasproti njej. Čudim se, kako ste mogli v enem samem sestanku med vašo izvoljenko in vašim prijateljem videti kar — nezvestobo.

— Sestra Rosa, vse to so zgolj besede — argumenti, a človek je kaj več, nego samo besede; življenje gre preko vseh argumentov in preko vsake logike.

— Motite se!
— Ne motim se!
— Tudi argumenti in, če hočete, logika in besede — vse to je očitovanje življenja.
— Circulus vitiosus!*)
— Ampak...
— Nič!

Zbežala je. Novega življenja se je kmalu naveličala. Rada bi bila kaj zvedela o Tanji in Boju, a vsakršno poizvedovanje je bilo nevarno. Težko je pogrešala mladino. Življenje s svojeglavim starcem ji je začelo presejati. Vse debate med njima so končale odrezano, skoraj sovražno.

Le kadar so pripeljali kakšnega ranjenca in jo je doktor pozval, naj mu asistira, se je nekoliko pomirila. Tako so ji tekli dnevi, tedni in meseci v dolgočasju in žalostnem spoznavanju, da ji življenje izginja v brezplodnost, da se stara in zane-

*) Vedno obnavljajoče se kroženje.

marja svojo življensko nalogo. Dve leti sta minili.

XXIII.

Bojo in Tanja se nista menila za obdajajočo ju družbo. Nista se družila z nikomer, marveč sta živela daleč od vsega sveta. Rose sta se mnogokdaj spominjala.

Tanja je bila zelo žalostna, zakaj zavest, da se jima je Rosa morala umakniti, je ni nikdar trajno zapustila. Pogostokrat je sanjala o Rosi in se je jela udajati praznovanju.

Nekdaj je dejala Boju: — Včasih se mi zazdi, da sem ravnala strašno grdo in umazano, ko sem zapustila Roso samo na Dunaju. Saj je govorila tako nekam čudno, kakor da je namenoma nekaj docela določenega prikrivala. Čim več o tistih njenih besedah premišlujem, tem bolj razumljive mi postajajo.

— Nehaj, Tanja! Bilo je in ni več!

— Ni tako! Vse, kar je bilo, je; le tistega ni, kar ni nikdar bilo.

— Saj govoriš, kakor je govorila včasih Rosa.

— Ne, sodiš napak! Govorim, samo govorim tako, delala pa sem drugače!

Umolknila sta. A vsikdar samo za kratek čas. Vsaka stvar, ki je kdaj imela z Roso kakšen stik, je na novo sprožila prežečo misel. Često je zadostovalo, da sta se pogledala in sta že vedela, da mislita oba nanjo.

— Na Roso misliš!
— Ti tudi, Tanja.
— Res je! Prižgi luč!
— Umrla je — vsaj za naju!

— Sanjala sem o njej, da živi daleč, nekje na severu, da se ji strašno toži po naju dveh, da je žalostna... Kako sem jokala, ko ji nisem mogla pomagati... Noge so mi osvinčenele, jezik mi je okamenel, le moja misel sama je bila živa in je umirala od bolesti v svinčeno kamenen oklopu...

— Same sanje, Tanja!

— Vem, Bojo, vendar pa mi usmerjajo vse misli na neko čudno, žalostno pot. Semtertja se skoraj prestrašim slutnje, da sanje niso kar tako nepomembne, marveč znanilke neke z meglo zastrte resnice...

je pa garalo za skromen zaslužek, ki je zadoščal komaj za skromno preživljanje. Sedaj pa, ko se pri zastarelem obratu ne da več delati z dobičkom, pa haid ustaviti obrat in delavstvo odpustiti. Kam bodo šli ti novi brezposelni, med katerimi je tudi mnogo družinskih očetov z veliko službenimi leti, tega seveda družba ne vpraša. Dandanes nima delavec nikakšne sigurnosti eksistence več. Kako dolgo še bo to trajalo? Delavsko zastopstvo bo sicer zopet posredovalo, a zelo malo je izgleda na uspeh. Armada brezposelnih v Zagorju se bo zopet povečala in prehranjevalni odbor, ki je že sam v skrbeh, kako bo vsaj za silo preskrbel točasno število brezposelnih, bo zopet imel eno skrb več, ki bi pa lahko odpadla, če bi tisti, katerim so ti delavci delali skozi 20 do 30 let, imeli vsaj nekoliko usmiljenja, da bi jih vsaj v tej krizi ne odpustili. Apelirati na uvidnost teh ljudi pa je seveda zaman.

Trbovlje.

Izlet na Mrzlico. V nedeljo, dne 11. septembra, priredi zadruga »Počitniški dom« celodnevni družinski izlet na Mrzlico. Ker je to zadnji družinski izlet v letošnjem letu, vabimo vse prijatelje narave, da se tako še enkrat v letošnjem letu snidemo in skupno porazgovorimo ter zabavamo v prosti naravi. Za lačne in žejne želodce bo preskrbljeno. — Odbor.

Prevalje.

Smrtna avtomobilska nesreča. Minulo nedeljo se je peljalo več oseb iz Meziške doline na sejem v Pliberk. V bližini meje na avstrijskem ozemlju pa sta trčila dva tovorna avtomobila, pri čemer se je avtomobil, ki je vozil sejmarje, prevrnil ter pokopal pod seboj potnike. Pri tem se je smrtno ponesrečil delavec Fran Ferk iz Črne, ki je bil na licu mesta mrtev. Težko pa se je tudi poškodovala neka gospodična; ostali pa so dobili k sreči le lažje poškodbe. Kdo izmed soferjev je zakrivil nesrečo, bo dognala šele komisija.

Meh za smeh.

V kupeju, v katerem se je med drugimi potniki vozil tudi župnik iz Tolstepeške, je bil nek potnik na moč razburjen in je venomer preklinjal. Župnik ga sočutno vpraša: »Kam pa se peljete, prosim?« »V Maribor,« je odgovoril togotni potnik in je klet naprej. Nato pa župnik: »Ampak, prijatelj, če boste še dalje tako preklinjali, ne boste prišli v Maribor, temveč v pekel.« »Nič ne stri,« se je odrezal potnik, »imam karto za nazaj.«

Književnost.

»Svoboda«. — Izšla je septemberska številka te edine delavske kulturne revije. Obsega poročila z zadnjega kongresa »Svobode« o dosedanjem razvoju te kulturne zveze, dalje o izobraževalno-vzgojnem delu in o delavskih umetniških in kulturnih uprizoritvah in prireditvah. V nadaljnjem članku o sedanjih mladini je povedanega marsikaj, kar je bilo treba enkrat povedati. Enako aktualen je tudi nadaljnji članek o »Kovačnicah javnega mnenja«, v katerem je članek Fr. Gorenjec pokazal na kvaren vpliv meščanskih dnevnikov. Nadaljnji članek se bavi z izidom volitev v nemški državni zbor. Za umetniško-kulturne delavce je važen članek Siemsenove o politični umetnosti in umetnostni politiki. Sledi nadaljevanje Leonhard Frankovega romana »Od treh milijonov trije«, ki ga čitatelji letošnje »Svobode« z zanimanjem čitajo. V pregledih »Knjige in knjižnice«, »Društveno življenje«, »Dramatika« in »Delavski sport« je zbrano bogato in aktualno gradivo. — Kdor hoče zasledovati delavsko kulturno gibanje, mora čitati revijo »Svoboda«.

»Literatura.« Juljska in avgustova številka tega časopisa za nauk in umetnost prinašata zelo zanimiva poglavja. Najbolj aktualen je članek A. Kurelle o gospodarstvu po načrtu, kjer podaja izrazito socialnogospodarsko sliko današnje Rusije. Zelo dobri so tudi nekateri polemični spisi v tej številki. Tako obravnava S. Galogaža pomen knjige o delu, volji in radosti, ki jo izdaja prof. dr. D. Nedeljković. Načelna sta tudi Korenov polemični članek o iskanju večnosti in pa Richtmannov odgovor na napade na prirodno znanost. Proslavo Goethejeve obletnice obravnava A. Wittvogel. O umetniškem problemu piše Z. Fabry ter razklada razmerje med pesnikom in stvarnostjo. J. Fréville seznaja čitalca s književnim življenjem v Franciji, ki je nam prav malo poznano. Omeniti je treba še članke: »Održavanje visokih cen«, »Problem sporta« in »Šoferska legitimacija«. Veliko drobnih novic je zabeleženih v »beležkah«. — »Literaturo« priporočamo.

Razno.

Koncentracijska taborišča za špekulante. Brž ko je sovjetska vlada dovolila prosto trgovino z živlenskimi potrebščinami, so se že pojavili špekulanti, ki produkte kupujejo in jih za znatno zvišane cene naprej prodajajo. Ti se bodo kaznovali s 5 do 10 letno deportacijo v posebna koncentracijska taborišča s prisilnim delom.

Delavski nemiri v Zedinjenih državah. V rudarskih revirjih v Coultervilleju in v Mulkeytownu je prišlo med stavkajočimi rudarji in policijo do težkih spopadov. 10.000 rudarjev se je spustilo v borbo s 300 policisti. Bilo je 5 mrtvih in nad 100 ranjenih. V Philadelphiji se je zbralo pred

mestno hišo 15.000 brezposelnih, ki so zahtevali podpore. Policija na konjih jih je razganjala in 5 ljudi težko ranila.

Nov Marconijev izum. Izumitelj brezžičnega brzojava in radia, glasoviti Italijan Marconi, je iznašel novo napravo, s katero se bodo potom posebnih pisalnih strojev lahko brezžičnim putem prenašali s strojem pisani teksti. Nova iznajdba bo popolnoma zrevolucionirala današnji brzojav.

140 jezikov govori. Uradnik v berlinskem uradu za zunanje stvari dr. Tassilo Schultheis govori 140 jezikov, in sicer 60 evropskih, 15 kavkaško-maloazijskih, 53 azijskih in afrikanjskih, ameriške in šest južnopomorskih jezikov. Posameznega jezika se mož ne uči po slovnici in se ga nauči skoraj v enem tednu. To je res izredna nadarjenost, ki najde le malokje primere.

Novi krvavi boji v Mandžuriji. Japonci so pričeli zopet z boji v Mandžuriji. Po najnovejših vesteh si hočejo osvojiti glavno mesto sedanje Kitajske Nanking.

Zopet 20 smrtnih obsodb je bilo izrečenih v Moskvi proti špekulantom z živlenskimi potrebščinami.

Življenje v kristalih.

Ali obstoji res takšen prepad med živo in neživo naravo, ali ne nahajamo tudi v kraljestvu nežive analogij k živlenskimi pojavom? To je sporno vprašanje, ki ga že tisočletja rešujejo najboljše glave, ne da bi mogle priti do definitivnega zaključka. Tem bolj nas morajo zanimati tedaj eksperimenti s kristali, ki imajo tako veliko vlogo v carstvu kamenin.

Že pred leti je dunajski zoolog prof. Prizbram odkril značilne podobnosti med tvorbo kristalov in razvojem živih bitij. Kristali in bitja zavzemajo po svojih zakonih tipične oblike. Oboji kažejo temeljno lastnost življenja: rast. Še več: če odrežemo deževniku glavo, mu zraste znova. Toda kristali zmorejo isto tako to umetnost, kakor je pokazal Prizbram. Če odbijemo kristalu vrh, mu ta znova zraste. In to ne s preprostimi pritokom delcev od zunaj in raztopine, temveč kakor pri bitjih s pregrupacijo delcev — od

znotraj. Tako je prof. Prizbram na ta način odkril še celo vrsto inčič z razvojno mehaniko organizmov.

V najnovejšem času je našel praški mineralog prof. Čermak nadaljnje presenetljive analogije med kristali in bitji. V carstvu kristalov naletimo n. pr. na neko vrsto okuženja in imunosti kakor pri živalih in rastlinah. Primer za to nam je recimo prenasajena raztopina kakšne natrijeve soli. Če se je dotaknemo s kakršnimikoli tujimi snovmi, tudi kristalnimi, se ne spremeni — toda pod pogojem, da delamo to prav tako »aseptično« in »sterilno« kakor kirurg pri operaciji, tako da so roke, orodje, zrak popolnoma prosti vsakih kali — namreč kali dotične natrijeve soli. Če pa damo k raztopini najmanjši kosček kakšnega kristala natrijeve soli, tedaj smo snov »okužili«, inficirali in se takoj skristalizira.

Fizikalno zdravljenje z diatermijo.

Zdravljenje s toploto je jako staro, preizkušeno in priljubljeno pri lajkih, pa tudi pri zdravnikih zaradi dobrih uspehov. Termofori, vroči pesek, vroči obkladki, kašasti obliži so običajne aplikacije.

Uspehi z ogrevanjem so posebno dobri tam, kjer leži bolno tkivo blizu površine telesa. Toda z dosedanjimi metodami ogrevanja se vsled ohlajevalnega učinka krvi ni moglo več, kakor 1½ do 2 cm prodirati v globino. To je omogočila šele diatermija.

Navadni električni tok se spreminja z diatermijskim aparatom v neopašen, visokofrekventni tok, ki šviga več kot stotisočkrat v sekundi sem in tja. Če se tak tok s pomočjo plošč različne velikosti pušča skozi človeško telo, povzroča dvigovanje temperature v tkivu.

Poskusi Laqueur-a so pokazali, da se da v živalskem telesu jako poškodovati gotove vrste bakterij brez škode za živalsko telo. Vbrizgal je v oba kolenska sklepa zajca čiste kulture bakterij, takoj na to je diatermiziral pol ure eno koleno. Videl je, da se nekatere vrste bakterij sploh niso razvile, druge pa jako slabo, medtem ko so se v drugem, nediatermiziranem kolenu jako razvile. Slične poizkuse so delali Santos, Durig in Gran z istim rezultatom.

Diatermija poveča dotok krvi, odtok limfe in pri tem pomaga telesu pri odpravljanju bolezenskih sprememb, snovi in kali. Ublažuje bol in umiruje krčevita stanja gladkega in progastega mišičevja.

Posebno lepi uspehi zdravljenja z diatermijo so pri vnetju živcev, neuralgijah (Ischias), nekaterih obolenjih centralnega živčevja, postoperativni tromosti črevesja, obolenjih maternice in jajčnikov ter prostate, kakor tudi pri obolenjih sklepov, posebno kroničnih.

MALA NAZNANILA.

Vsi letni naročniki dobe **zastoni** 14 karatno originalno ameriškansko

zlato nalivno pero ali pa **Kürschnerjev ročni leksikon**, (900 strani, 32 tabel) ali eno **prvovrstno radijsko cev**.

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled »Radio« svet. Naroča se Administration der »Radio« Welt, Wien I, Pestalozziggasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

Razno manufakturno blago, perilo, obleke za moške in dečke, pletenine etc. priporočajo po jako nizki ceni trdka

KARL JANČIČ
Maribor, Aleksandrova c. 11

Usnjate rokavice v veliki izbiri tu in inozemske **nogavice** po nizkih cenah.

Trgovina z rokavicami in stezniki
Marija Sieber,
Maribor, Glavni trg 14, preje Gosposka 9.

Pletenine, stezniki, tudi jenski in kozmetični predmeti, potrebščine za otroke, nogavice, rokavice, ročna dela in krojaške potrebščine.

FRANC ŠKOF,
Maribor, Aleksandrova cesta 23.

ZA ŠOLO:

nahrbtniki, kom. od Din 12.— navzgor.

kožne mape, kom. od Din 40.— navzgor.

aktovke, kom. od Din 48.— navzgor.

šolske tablice, kom. od Din 4.— navzgor.

škafle, od Din 2-50 navzgor.

čevljički, od Din 26.— navzgor.

nogavice, od Din 3-50 navzgor

razen tega vse druge potrebščine najceneje pri

EKSPORTNA HIŠA

„LUNA“

Maribor, Aleksandrova cesta 19

VINO

izboren lastni pridelek, pri odjemu 10 litrov po 3, 4 in 5 Din liter, Maribor, Zrinskega trg št. 6.

Šolske torbice

in nahrbtnike, denarnice za kovan denar nudi v veliki izbiri samo

I. KRAVOS

Aleksandrova cesta 13

STAVBNE PARCELE

v **Studencih pri Mariboru** v začetku Sokolske ulice po 600 m² a Din 25.— se prodajo proti takojšnjemu plačilu. — Zemlja za cesto že odmerjena.

Skladišče Berndorj, Maribor, Aškerčeva 22.

PRISTOPAJTE K ZADRUGI

„DELAVSKE DOM“

Maribor, Frankopanova ulica 1.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon št. 2324.

Nalagajte svoje prihranke

v **Štajerski hranilnici in posojilnici** v Mariboru, Slomškov trg št. 6.

Vloge obrestujemo po 6½%

proti trimesečni odpovedi.